



## **BOLALARDA SARATON KASALLIKLARI KECHISHIDA PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK YORDAM KO'RSATISH**

**Soliyev Botirjon**  
**Halimov Sirojiddin**

*Farg'ona Davlat Universiteti Milliy g'oya ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 24.78-guruh talabalari.*

### **Annotatsiya**

*Ushbu maqolada bolalarda uchraydigan saraton kasalliklari davrida pedagogik va psixologik yordam ko'rsatishning ahamiyati yoritilgan. Saraton kasalligi bolaning nafaqat jismoniy sog'ligiga, balki uning ruhiy holati, ijtimoiy moslashuvi va ta'lim faoliyatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Maqolada uzoq muddatli davolanish jarayonida bolalarning psixologik holatini qo'llab-quvvatlash, ta'lim jarayonini davom ettirish, oila va pedagoglarning hamkorligi masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, bolalarga individual yondashuv asosida pedagogik-psixologik yordam berishning samarali usullari bayon etilgan.*

### **Kalit so'zlar**

*Saraton kasalligi, pedagogik yordam, psixologik yordam, rehabilitatsiya, bolalar psixologiyasi, inklyuziv ta'lim, emotsional holat, ijtimoiy moslashuv, pedagogik qo'llab-quvvatlash.*

### **Kirish**

Bugungi kunda bolalar orasida uchrayotgan onkologik kasalliklar butun dunyo sog'liqni saqlash tizimining dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Saraton kasalligi bolaning organizmida murakkab fiziologik o'zgarishlarni yuzaga keltirishi bilan birga, uning psixik rivojlanishiga, hissiy holatiga va ijtimoiy faolligiga ham jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, uzoq muddat davom etadigan davolanish jarayoni bolaning ta'limdan uzoqlashishiga, tengdoshlari bilan muloqotining kamayishiga va ruhiy tushkunlikka tushishiga sabab bo'lishi mumkin.

Shu sababli bunday bolalarga faqat tibbiy yordam emas, balki pedagogik va psixologik qo'llab-quvvatlash ham zarur hisoblanadi. Pedagogik-psixologik yordam bolaning shaxs sifatida rivojlanishini saqlab qolish, uning jamiyatga moslashuvini ta'minlash va ruhiy barqarorligini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

### **Asosiy qism**

#### **Bolalarda saraton kasalliklarining psixologik xususiyatlari**

Saraton tashxisi qo'yilgan bolalarda qo'rquv, xavotir, tushkunlik, yolg'izlik hissi va kelajakka nisbatan ishonchsizlik kuzatiladi. Davolanish jarayonida og'riqli muolajalar, shifoxona muhiti hamda uzoq muddatli izolyatsiya bolaning emotsional holatiga salbiy ta'sir qiladi.



Ko'plab holatlarda bolalar o'z tengdoshlari bilan aloqa qilish imkoniyatidan mahrum bo'ladilar. Bu esa ularning kommunikativ ko'nikmalarining susayishiga olib keladi. Ayrim bolalarda tajovuzkorlik, injiqlik yoki aksincha, o'ziga tortilish holatlari yuzaga keladi. Shu sababli psixologik yordam bolaning ruhiy holatini barqarorlashtirishda muhim vosita hisoblanadi.

Psixologik yordam quyidagi yo'nalishlarda olib boriladi:

- bolaning hissiy holatini aniqlash;
- qo'rquv va xavotirni kamaytirish;
- motivatsiyani oshirish;
- ijobiy fikrlashni shakllantirish;
- oilaga psixologik maslahat berish.

Bolalar bilan ishlashda art-terapiya, musiqaterapiya, o'yin terapiyasi va suhbat metodlaridan samarali foydalaniladi. Ayniqsa, rasm chizish va ertak terapiyasi bolaning ichki kechinmalarini erkin ifodalashiga yordam beradi.

### **Pedagogik yordamning ahamiyati**

Saraton kasalligiga chalingan bolalar uzoq vaqt davomida ta'lim jarayonidan chetda qolishlari mumkin. Bu esa bilim darajasining pasayishiga va o'qishga bo'lgan qiziqishning yo'qolishiga sabab bo'ladi. Pedagogik yordamning asosiy vazifasi bolaning ta'lim olish huquqini saqlab qolish va uning intellektual rivojlanishini qo'llab-quvvatlashdan iboratdir.

Pedagoglar bunday bolalar bilan ishlashda individual yondashuv asosida faoliyat olib borishlari lozim. Dars jarayonida bolaning sog'lig'i, emotsional holati va charchash darajasi inobatga olinishi kerak. Shuningdek:

- soddalashtirilgan topshiriqlar berish;
- masofaviy ta'lim imkoniyatlaridan foydalanish;
- rag'batlantiruvchi metodlarni qo'llash;
- bolaning qiziqishlariga mos faoliyat tashkil etish muhimdir.

Pedagog bolaning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashi va uni jamoadan ajralib qolmasligiga yordam berishi kerak.

Ta'lim jarayonidagi kichik muvaffaqiyatlar ham bolaning ruhiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

### **Oila va mutaxassislar hamkorligi**

Saraton kasalligiga chalingan bolalarni qo'llab-quvvatlashda oila muhim o'rin tutadi. Ota-onalarning ruhiy holati bolaning psixologik kechinmalariga bevosita ta'sir qiladi. Shu sababli psixologlar ota-onalar bilan ham muntazam ishlashlari zarur.

Pedagog, shifokor, psixolog va ota-onaning o'zaro hamkorligi samarali natijalarni ta'minlaydi. Kompleks yondashuv asosida:

- bolaning ruhiy holati nazorat qilinadi;
- ta'lim jarayoni rejalashtiriladi;
- ijtimoiy moslashuv qo'llab-quvvatlanadi;



motivatsion muhit yaratiladi.

Bunday hamkorlik bolaning hayotga bo'lgan qiziqishini saqlab qolishda muhim omil hisoblanadi.

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, bolalarda saraton kasalliklari kechishida pedagogik-psixologik yordam muhim ahamiyatga ega. Bunday yordam bolaning ruhiy barqarorligini ta'minlash, ta'lim jarayonidan uzilib qolmasligini oldini olish va ijtimoiy moslashuvini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Individual yondashuv, pedagog va psixologlarning hamkorligi hamda oilaning faol ishtiroki bolaning hayot sifatini yaxshilashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Kelgusida saraton kasalligiga chalingan bolalar bilan ishlashning innovatsion pedagogik texnologiyalarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qoladi.

### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Karimova V. Psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. G'oziev E. Yosh davrlari psixologiyasi. – Toshkent, 2020.
3. Nishonova Z. Bolalar psixologiyasi va psixodiagnostika. – Toshkent, 2019.
4. UNICEF. Children with Cancer: Psychosocial Support Guidelines. – New York, 2022.
5. WHO. Childhood Cancer: Psychological and Educational Support. – Geneva, 2021.
6. Xasanboyeva O. Maxsus pedagogika asoslari. – Toshkent, 2020.
7. Yuldashev B. Inklyuziv ta'lim metodikasi. – Toshkent, 2022.